

AANVULLEND ONDERZOEK STEENUIL

OEFENHOEK TUSSEN PLATAANSTRAAT EN
POPULIERENSTRAAT

TE MILLINGEN AAN DEN RIJN

Ecologie

Rapportage aanvullend onderzoek steenuil

Oefenhoek tussen Plataanstraat en Populierenstraat te Millingen aan den Rijn

Opdrachtgever	Gemeente Berg en Dal Postbus 20 6560 AA Groesbeek
Rapportnummer	7821.002
Versienummer	D1
Status	Eindrapportage
Datum	15 april 2019
Vestiging	Brabant Heinz Moormannstraat 1b 5831 AS Boxmeer 0485 - 581818 boxmeer@econsultancy.nl
Opsteller	F. Boonk, MSc
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	ir. D. Sanders
Paraaf	

Kwaliteitszorg

Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en -onderzoeksbureaus en werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en behartigt de belangen van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Econsultancy werkt volgens een dynamisch kwaliteits- en milieusysteem, zoals beschreven in het kwaliteits- en milieuhandboek. Ons kwaliteits- en milieusysteem is gecertificeerd volgens de eisen in de NEN-EN-ISO 9001 en NEN-EN-ISO 14001.

Betrouwbaarheid

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde protocollen en richtlijnen voor onderzoek. Het onderzoek betreft echter een momentopname en geeft een inschatting van de aanwezigheid van beschermde soorten op de onderzoekslocatie. Het incidenteel voorkomen van beschermde soorten is nooit met zekerheid uit te sluiten. Econsultancy accepteert op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde onderzoek neemt.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
2	GEBIEDSBESCHRIJVING	1
	2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving	1
3	RESULTATEN VOORGAAND ONDERZOEK.....	2
4	ONDERZOEKSMETHODIEK	2
5	ONDERZOEKSRESULTATEN	3
6	TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING	5
7	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	6

1 INLEIDING

Econsultancy heeft van Gemeente Berg en Dal opdracht gekregen voor het uitvoeren van een aanvullend ecologisch onderzoek aan de Oefenhoek tussen Plataanstraat en Populierenstraat te Millingen aan den Rijn.

Het aanvullend ecologisch onderzoek is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging en herontwikkeling van de onderzoekslocatie.

Het aanvullend ecologisch onderzoek is uitgevoerd naar aanleiding van de resultaten van de quickscan flora en fauna die Econsultancy in november 2018 op de onderzoekslocatie heeft uitgevoerd (rapport 7821.001).

Econsultancy is lid van de branchevereniging "Netwerk Groene Bureaus" en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde gedragscode en protocollen.

2 GEBIEDSBESCHRIJVING

2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving

De onderzoekslocatie ($\pm 3.385 \text{ m}^2$) ligt aan de Oefenhoek tussen Plataanstraat en Populierenstraat, in de kern van Millingen aan den Rijn (zie figuur 1). Volgens de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000), zijn de coördinaten van het midden van de onderzoekslocatie X = 200.642, Y = 430.178.

Figuur 1. Topografische ligging van de onderzoekslocatie.

De onderzoekslocatie betreft een voetbalveldje gelegen tussen de Plataanstraat en Populierstraat te Millingen aan de Rijn. Aan de noord-, oost- en zuidzijde wordt het perceel begrenst door boom- en struikopstand met daarachter een woonwijk. Aan de westzijde bevindt zich een sportcomplex met meerdere voetbalvelden. De initiatiefnemer is voornemens de onderzoekslocatie te her ontwikkelen.

In figuur 2 is een luchtfoto van de onderzoekslocatie en de directe omgeving weergegeven.

Figuur 2. Onderzoekslocatie en directe omgeving.

3 RESULTATEN VOORGAAND ONDERZOEK

“Volgens gegevens van de NDFF zijn er verscheidene waarnemingen van roepende steenuilen gedaan op circa 150 meter afstand van de onderzoekslocatie. De onderzoekslocatie is vanwege afwezigheid van geschikte bebouwing en boomopstanden uitgesloten als nestlocatie van de steenuil. Het foerageergebied is echter ook beschermd. De grootte van een territorium van steenuilen varieert gedurende het seizoen en is afhankelijk van onder andere voedselaanbod en nestgelegenheid. In het broedseizoen foerageren steenuilen in een straal van maximaal 300 meter rond hun nest, het meeste voedsel wordt dichtbij verzameld (Van den Bremer et al. 2009). Vanwege de geschiktheid van de locatie als foerageergebied en de vermoede ongeschiktheid van aanliggende percelen kan verstoring niet worden uitgesloten.”

4 ONDERZOEKSMETHODIEK

Ter voorbereiding op het onderzoek is contact geweest met de lokale Steenuilenwerkgroep. Aan de hand hiervan zijn waarnemingen van steenuilen in kaart gebracht. Deze waarnemingen geven geen volledig beeld van aanwezige territoria.

In de periode van half februari tot half april zijn een drietal avondbezoeken uitgevoerd. Hierbij is gebruik gemaakt van geluidsnabootsing. Voor het vaststellen van een territorium of broedgeval is één waarneming van een roepende steenuil (territoriumroep) voldoende. De inventarisatiemethode is

overeenkomstig de methode die opgesteld is door Steenuilenoverleg Nederland (STONE). Hierbij zijn alle nestlocaties van de steenuil in de omgeving van de onderzoekslocatie in kaart gebracht. Tabel I geeft een overzicht van de uitgevoerde veldbezoeken.

Tabel I. Onderzoeksinspanning per soortgroep

		februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september
steenuil	tijdstip	-	3 x avond		-				
	datum	20 feb., 20 mrt., 26 mrt.							
	functie	territorium							

* De onderzoeksinspanning is weergegeven voor één persoon, maar is door twee personen uitgevoerd.

Tijdens de veldbezoeken waren de weersomstandigheden voor het waarnemen van steenuilen gunstig. De windsnelheid lag beneden de 4 Bft. en er was geen sprake van neerslag.

5 ONDERZOEKSRESULTATEN

Er zijn tijdens de veldbezoeken in de omgeving van de onderzoekslocatie twee steenuil kasten aangetroffen aan de Hoefseweg en Wilgenstraat. Deze nestlocaties zijn tijdens de veldbezoeken aangetoond als actieve territoria. Om te bepalen of de onderzoekslocatie een essentieel deel vormt van het leefgebied van een in de omgeving verblijvende steenuil dienen de verschillende territoria in kaart gebracht te worden. In het broedseizoen foerageren steenuilen in een straal van maximaal 300 m. rond hun nest. Dit is een gebied met een oppervlakte van 28 ha (Van den Bremer *et al.*, 2009). De maximale afstand van 300 meter gaat uit van een beperkt voedsel aanbod of een onervaren mannetje. In gevallen van een ruim voedselaanbod kan men uitgaan van een foerageergebied met een straal van 200 meter. Beide gevallen zijn geïllustreerd in figuur 3. Figuur 3 geeft de ligging van de territoria aan ten opzichte van de onderzoekslocatie. De binnenste ring illustreert een foerageergebied met een straal van maximaal 200 meter, de buitenste ring van 300 meter.

Figuur 3. Steenuil nestkasten en territoria.

In beide gevallen is er geen sprake van dat de onderzoekslocatie binnen een territorium valt. Daarmee kan de onderzoekslocatie worden uitgesloten als foerageergebied.

Uiteraard is de grootte en vorm van het territorium onder andere afhankelijk van de habitatsamenstelling, verblijfslocaties, dekking en foerageermogelijkheden. Rond het dichtstbijzijnde territorium is gebleken dat de steenuilen daar een uitwijking naar het oosten laten zien. Gezien de beperkte geschiktheid van de omgeving richting het westen (bebouwing) is dit makkelijk te verklaren. Figuur 4 illustreert door gebruik van sterren de twee plekken waar een steenuil zijn territoriumroep liet horen tijdens het eerste veldbezoek. Hieruit kan worden opgemaakt dat het territorium verder van de onderzoekslocatie af ligt dan afgaand op intekening van het territorium.

Figuur 4. Territoriumroepen in de buurt van dichtstbijzijnde territorium (geïllustreerd met behulp van sterren).

De waarnemingen van roepende steenuilen zoals aangegeven in de NDFF en door de Steenuilenwerkgroep in directe omgeving van de onderzoekslocatie konden aan de hand van de uitgevoerde veldbezoeken worden uitgesloten als actieve territoria. De overige waarnemingen van de NDFF en de plaatselijke steenuilenwerkgroep liggen te ver van de onderzoekslocatie om hinder te ondervinden van ingrepen op de onderzoekslocatie.

Uit onderhavig onderzoek blijkt dat de planlocatie buiten de essentiële functionele leefomgeving valt van de twee aangetroffen actieve territoria van de steenuil.

6 TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING

De steenuil valt onder het beschermingsregime van artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming. Zowel de vaste rust- en verblijfplaats als het foerageergebied van steenuil maakt onderdeel van het essentiële leefgebied. Het essentiële leefgebied is jaarrond beschermd.

Het essentiële leefgebied moet aan bepaalde habitateisen voldoen om een geschikt territorium te vormen voor een steenuilenpaar. Een territorium dient groot genoeg te zijn om een steenuilenpaar en diens jongen te voeden. Doorgaans heeft dit territorium een straal van maximaal 300 meter vanaf de nestlocatie. Binnen de onderzoekslocatie of in directe omgeving zijn geen vaste rust- en verblijfplaats van steenuilen aanwezig. Overtreding van de Wet natuurbescherming is niet aan de orde.

7 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Econsultancy heeft in opdracht van Gemeente Berg en Dal een aanvullend ecologisch onderzoek naar de steenuil uitgevoerd aan de Oefenhoek tussen Plataanstraat en Populierenstraat te Millingen aan den Rijn.

Het aanvullend ecologisch onderzoek is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging en van de locatie en naar aanleiding van de onderzoeksresultaten uit de quickscan flora en fauna (rapport 7821.001 d.d. 20 november 2018).

Op de onderzoekslocatie zijn geen nestlocaties van steenuil aanwezig. Tevens is gebleken dat de onderzoekslocatie buiten het foerageergebied valt van in de buurt verblijvende steenuilen. Als gevolg van de werkzaamheden wordt geen vaste rust- en verblijfplaats aangetast. Overtreding van de Wet natuurbescherming ten aanzien van het verstoren van de functionele leefomgeving van een in de omgeving verblijvende steenuil is niet aan de orde.

Econsultancy
Boxmeer, 15 april 2019

Verklarende woordenlijst

Activiteitenplan

Een activiteitenplan dient als begeleidend document voor een ontheffingsaanvraag. In het activiteitenplan zijn maatregelen verwoord waarmee de functionaliteit van een rust- of verblijfplaats van een beschermde soort behouden blijft en schade aan individuen wordt voorkomen.

Externe werking

Niet alleen activiteiten in een Natura 2000-gebied/EHS hebben invloed op de staat van instandhouding van het gebied, ook activiteiten buiten het gebied kunnen de natuurwaarden in een gebied beïnvloeden. Dit wordt "externe werking" genoemd. Er bestaat geen ruimtelijke grens voor externe werking: bepalend zijn de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de soorten en habitattypen in het Natura 2000-gebied/ EHS, ongeacht de afstand tot het beschermde gebied.

Expert Judgement

Inschatting van een deskundige op grond van zijn kennis en ervaring.

Foerageerhabitat

Het gebied waarbinnen een soort voedsel zoekt.

Foerageren

Zoeken en vinden van voedsel door dieren (jachtgebied).

Functioneel leefgebied

Hiermee wordt het gebied dat is benodigd om de functionaliteit van een voortplantingsplaats of van een vaste- rust of verblijfplaats te behouden. Een nestlocatie of voortplantingsplaats kan bijvoorbeeld alleen succesvol functioneren, wanneer er voldoende habitat (schuilgelegenheid, voedsel etc.) van voldoende kwaliteit aanwezig is om te kunnen paren, eieren te leggen en jongen groot te brengen.

Gunstige staat van instandhouding

Er is sprake van een gunstige staat van instandhouding van een soort of habitatype als de omstandigheden waarin de soort of het habitatype voorkomt perspectief bieden op een duurzaam voortbestaan van die soort of dat habitatype.

Habitat

Omvat de plaatsen waar een bepaald organisme voorkomt doordat de abiotische en biotische factoren (niet levende en levende natuur) van die plaatsen voldoen aan de eisen en toleranties die het organisme stelt om te kunnen overleven, groeien en zich voortplanten.

Kraamverblijfplaats

Voortplantingsplaats van vleermuizen. Het gaat hierbij vaak om de vrouwelijke exemplaren van een kolonie (ook wel kraamgroep genoemd) die gezamenlijk hun jongen grootbrengen. De aantallen vleermuizen in een kraamgroep kun oplopen tot meerdere honderden exemplaren.

Landschappelijk inpassingsplan

Het inpassen van ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied middels een ontwerp van de groenvoorziening, dat voldoet aan het beleid ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit. Hierdoor wordt zorg gedragen dat een ruimtelijke ontwikkeling past in het landschap.

Landhabitat

Amfibieën zijn voor de voortplanting afhankelijk van water. Buiten de voortplantingsperiode maakt de soortgroep gebruik van landhabitat als onderdeel van het leefgebied. Landhabitat voor amfibieën omvat onder andere structuurrijke of opgaande vegetatie zoals (loof)bos, houtwallen, struikgewas, heide, ruigtekruiden, vegetaties en moeras.

Mitigerende maatregelen

Maatregelen die negatieve effecten bij een ingreep voorkomen of reduceren.

Omgevingscheck

Een omgevingscheck wordt uitgevoerd bij verlies van leefgebied van een jaar rond beschermde functie van een soort die door een ingreep (tijdelijk) verloren gaat. De omgeving van de ingreep wordt door een ter zake deskundige beoordeeld op aanwezigheid van voldoende alternatief leefgebied en/of potentiële verblijfplaatsen.

Ontheffing

De Wet natuurbescherming is gemaakt om planten- en diersoorten die vrij in het wild leven te beschermen. Om deze kwetsbare soorten te beschermen bevat de Wet natuurbescherming een aantal verbodsbepalingen. Onder bepaalde voorwaarden mogen de activiteiten wel doorgaan, daarvoor kan een ontheffing benodigd zijn. Een ontheffing is een besluit waarbij in een individueel concreet geval een uitzondering op een wettelijk verbod wordt gemaakt.

Paarverblijfplaats

Dit is een verblijfplaats die hoofdzakelijk in het najaar (september/oktober) door vleermuizen worden gebruikt om te paren. Eén mannetje kan een dergelijke verblijfplaats met meerdere vrouwtjes delen. In de omgeving van de paarverblijfplaats wordt veelal door het territoriale mannetje middels baltsvluchten getracht vrouwtjes aan te lokken.

Populatie

Een biologische populatie is een groep individuen van dezelfde soort die zich onderling voortplant en als zodanig geïsoleerd is van andere zulke groepen.

Rode Lijst

Rode Lijsten laten zien welke soorten zijn verdwenen en welke soorten in een gebied sterk zijn achteruitgegaan of zeldzaam zijn. Er bestaan verschillende Rode Lijsten. Voor vogels, voor zoogdieren, planten, paddenstoelen, insecten en voor allerlei andere soortgroepen. Rode Lijsten hebben geen officiële juridische status. Plaatsing op de lijst maakt een dier dus nog geen 'beschermde diersoort' in de zin van Wet natuurbescherming. De Rode Lijsten hebben in de praktijk wel een belangrijke signaleringfunctie. Door de Rode Lijst te raadplegen, kunnen alle instellingen die met natuurbehoud te maken hebben rekening houden met bedreigde soorten.

Significant negatief effect

Een effect is in het kader van de Wet natuurbescherming significant als de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied dreigen te worden aangetast.

Het begrip 'significant' staat centraal in de toepassing van het beschermingsregime voor Natura 2000-gebieden bij zowel vaststelling van beheerplannen als de vergunningverlening. Het bepaalt of een uitvoerige toetsing, een zogenaamde passende beoordeling, moet worden uitgevoerd. Indien als gevolg van een ingreep de toekomstige oppervlakte habitat of leefgebied, aantal van een soort of kwaliteit van een habitat lager zal worden dan zoals bedoeld in de instandhoudingsdoelstelling, dan kan sprake zijn van significante gevolgen. Voor het goede begrip, de soorten hoeven er niet te zitten, het gebied moet geschikt zijn voor de soorten.

Vaste rust- of verblijfplaats

Een plek binnen het leefgebied van een soort die essentieel is voor de levenscyclus van een individu. Wet natuurbescherming omschrijft niet exact wat een vaste rust- of verblijfplaats is. Dit is soortafhankelijk.

Vliegroute

Een vaste route die door vleermuizen wordt gebruikt tussen de verblijfplaatsen naar foerageergebieden.

Winterverblijfplaats

Verblijfplaats die gebruikt wordt om de periode van winterrust te overbruggen. Voor vleermuizen zijn dit vorstvrije, maar koele en vochtige plekken. Er kan sprake zijn van massaverblijfplaatsen, verblijfplaatsen van kleine groepen of één of enkele individuen.

Zomerverblijfplaats

Is een vleermuisverblijfplaats anders dan een kraamverblijf. Buiten de kraamperiode worden deze door vrouwtjes gebruikt, binnen de kraamperiode door individuele mannetjes.

